13664 ـ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن نامازنىڭ قازاسىنى قىلىشنىڭ ھۆكمى توغرىسىدا

سۇئال

مەن يېڭىدىن مۇسۇلمان بولدۇم، مېنىڭ جاۋابىنى بىلىشكە قىزىقىۋاتقان نۇرغۇن سوئاللىرىم بار: ناماز ئوقۇيدىغان ۋاقىتتا نېمە دەيمەن؟. ئاتا-ئانام بۇددىست، ئائىلىده مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى پەقەت داداملا بىلىدۇ، ئائىلىدىكىلەر بەزى ۋاقىتتا مېنى ئۆزلىرى بىلەن بىرگە تائام يېيىشكە دەۋەت قىلىدۇ، لېكىن مەن چوشقا گۆشى ياكى مېنىڭ بىلىشىمچە ھارام نەرسىلەرنى ئۆز ئېچىگە ئالغان يېمەكلىكلەرنى يېمەيمەن، توخۇ، بېلىق قاتارلىق مۇسۇلمانلار بوغۇزلىمىغان گۆشلەر ھارام بولامدۇ؟، شۇنداق يېمەكلىكلەرنى ئىستىمال قىلىشىم بىلەن گۇناھ سادىر قىلغان بولىمەنمۇ؟، سادىر قىلغان خاتالىقلىرىم ئۈچۈن ئاللاھ تائالاغا قانداق تەۋبە قىلىمەن؟، قانداق قىلغاندا مەن كۈندىلىك سادىر قىلغان خاتالىقلىرىمنىڭ ئەپۇ قىلىنىشىغا ئېرىشەلەيمەن؟. مەن بامدات، پېشىن ياكى كۈندىلىك بەش ۋاقىت نامازنىڭ قايسى بىرىنى ۋاقتىدا ئادا قىلمىغان بولسام، خاتالىق سادىر قىلغان بولىمەنمۇ؟، بۇ خاتالىقىم قانداق ئەپۇ قېلىنىدۇ؟.
ناماز ئارىسىدا ئوقۇيدىغان زىكىر-تەسبىھ، قىرائەتلەرنى قانداق ئۆگىنىمەن؟. قۇرئان كەرىمنى ئەرەبچە ئوقۇشنى ئۆگۈنۈشۈم كېرەكمۇ؟، ھېچ بولمىغاندا، ناماز ئارىسىدا ئوقۇش زۆرۈر بولغان سۆزلەرنىڭ ئەرەپچىسىنى ئۆگۈنۈشۈم كېرەكمۇ؟، دېڭىز مەھسۇلاتلىرىنىڭ ھەممىسى ھالالمۇ ياكى ھارامىلىرىمۇ بارمۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاپ

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: سىزنىڭ بىزنىڭ تور بېتىمىزگە ئىشەنچ قىلغانلىقىڭىزغا رەھمەت ئېيتىمىز، ئاللاھ تائالادىن بىز ھەققىمىزدە مۇسۇلمانلارنىڭ ياخشى گۇماندا بولۇشىنى ۋە سىزنى توغرا يولغا مۇۋەپپەق قىلىشىنى سورايمىز. شۇنداقلا سىزنىڭ بىلمىگەننىڭىزنى ئالدىرغانلىقىڭىزغا رەھمەت ئېيتىمىز، بىلمىگەننى ئۆگۈنۈش ھەر بىر مۇسۇلماننىڭ مەجبۇرىيىتى، چۈنكى ھېچ كىم ھەممىنى بىلىپ دۇنياغا كەلمەيدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «بىلىش ئۆگۈنۈش بىلەن بولىدۇ» دېگەن [ئىبنى ھەجەر ھەسەن ھەدىس دېگەن]. بىلمىگەننى سوراپ ئۆگۈنۈش دۆتلۈك ئەمەس بەلكى ئۇ ھەر بىر ئىنساندىن تەلەپ قىلىنىدىغان، ئالقىشلىنىدىغان ئىشتۇر.

ئىككىنچى: نامازغا ئالاقىدار مەسىلىنىڭ جاۋابىنى 13340 ـ نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدا، نامازنىڭ سۈپىتى ۋە نامازدا ئوقۇيدىغان زىكىرلەر توغرىسىدا تەپسىلى مەلۇماتلار بايان قىلىنغان.

ئۇچىنچى: نامازدا قىرائەتنى ئەرەبچە ياكى باشقا تىللاردا قىلىشقا ئالاقىدار مەسىلىنىڭ جاۋابىنى 3471ـ نۇمۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدا ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن تولۇق جاۋاپ بەردۇق. سىزنى ھېچ بولمىغاندا نامازدا ئوقۇلىدىغان پاتىھە سۈرىسى، باشقا پەرھىز، ۋاجىپ ئەمەللەرگە ئالاقىدار بولغان ئايەتـزىكىرلەرنى تىزدىن ئۆگۈنۈشكە تەۋسىيە قىلىمىز. چۈنكى بۇنى ئۆگۈنۈش قېيىن ئەمەس. بەلكى بىرەر ئۇستازدىن تەلىم ئېلىپ، ياد قىلىسىز ياكى قۇرئان كەرىم ئاۋازلىق كىرگۈزۈلگەن تور بەتلەرگە كىرىپ، تىكشاش ئارقىلىق ياد ئالسىز.

تۆتىنچى: نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىش مۇناسىق ئىككى خىل ھالەتتىن خالى بولمايدۇ:

1-نامازنى ۋاقتىدا ئادا قىلىشقا ھېرىسمەن بولۇپ تۇرۇغلۇق، ئۇخلاپ قېلىش ياكى ئۇنتۇپ قېلىش دېگەندەك شەرئى ئۈزۈرلەر بىلەن مەقسەتسىز ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىش بولۇپ، بۇ ھالەتتە ئىنسان ئۈزۈرلۈك ھېسابلىنىدۇ. ئىنسان نامان ئوقۇمىغانلىقىنى ئېسىگە ئالغاندا، دەرھال قازاسىنى قىلىش زۆرۈر بولىدۇ. بۇنىڭ دەلىلى: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى سەپەر جەريانىدا بامدات نامىزىدا ئۇخلاپ قالغانلىقى توغرىسىدىكى ۋەقەلىك بولۇپ، شۇ ۋاقىتتا ساھابىلار ئۆز-ئارا بىر-بىرىگە پىچىرلىشىپ: بىزنىڭ نامان ۋاقتىغا سەل قاراپ ئۇخلاپ قالغان ئىشىمىزنىڭ كاپارىتى قانداق بولىدىغاندۇ؟ دېيىشكەندە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: ئۇخلاپ قالغاندا سەل قاراش بولمايدۇ، سەل قاراش دېگەن ئويغاق تۇرۇپ بىر نامازنى يەنە بىر نامازنىڭ ۋاقتى كىرگۈچە ئوقۇماسلىقتىن ئىبارەت، ئۇخلاپ قېلىپ نامازنى ئوقۇيالمىغان ئادەم، ئويغانغان ۋاقتىدا دەرھال ئوقۇشى كېرەك، دېگەن. [مۇسلىم رىۋايىتى 681-ھەدىس].

بۇنىڭدىن ئىنسان نامان ۋاقتىنى بىلىپ تۇرۇپ قەستەن ئۇخلاپ، نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىپ، ئاندىن ئۇخلاپ قاپتىمەن دەپ ياكى ئويغىنىشقا ياردىمى بولىدىغان ۋەسىلىلەرنى قوللانماستىن ئۇخلاپ قالدىم دەپ ئۈزۈر ئېيتسا توغرا بولىدۇ دېگەنلىك ئىپادىلەنمەيدۇ. بەلكى ئويغىنىشقا ياردىمى بولىدىغان ۋاستىلارنى قىلىش، سائەتنى توغرىلاپ قويۇش ياكى باشقىلارنىڭ ئۇنى نامازغا ئويغۇتۇپ قويۇشىنى ھاۋالە قىلىشى كېرەك. شۇ ۋاقىتتىمۇ پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى نامان ۋاقتى بولغاندا بىزنى ئويغىتىڭ دەپ ئۇخلاپ قالغان ئىدى، ئەممە بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ چارچىغانلىق سەۋەبىدىن ئۇيقۇ غالىپ كېلىپ ئۇلارنى ئويغىتالمىغان، بۇنداق ھالەتتە ئىنسان ئۈزۈرلۈك ھېسابلىنىدۇ.

2 ـقەستەن نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىش بولۇپ، بۇ ئاللاھ تائالاغا قىلىنغان ئاسىيلىق ۋە ئېغىر جىنايەت ھېسابلىنىدۇ. ھەتتا بەزى ئۆلىمالار بۇنداق قىلغان ئادەمنى كاپىر بولىدۇ دەپ پەتىۋا بەرگەن. (شەيخ بىن باز رەھىمەھۇللاھنىڭ پەتىۋاـماقالىلار توپلىمى 10-توم 374-بەتتە شۇنداق بايان قىلىنغان). كۆپچىلىك ئۆلىمالار بۇنداق قىلغان كىشى سەممىيەت بىلەن ئاللاھتائالاغا تەۋبە قىلىشى كېرەك دەپ قارايدۇ.

ئەمما ۋاقتىنى ئۆتكۈزىۋەتكەن نامازنىڭ قازاسىنى قىلىش توغرىسىدا: ئىنسان نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىپ كېيىن قازاسىنى قىلساقوبۇل بولامدۇ ياكى بولمامدۇ؟ دېگەن مەسىلىدە ئۆلىمالار ئارىسىدا ئىختىلاپ بولۇپ، كۆپچىلىك ئۆلىمالار ئۇ ئادەمنىڭ

نامزى ئادا تاپىدۇ، لېكىن نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋەتكەنلىكى ئۈچۈن ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلغان بولىدۇ. ئەگەر خاتالىقلىرىغا تەۋبە قىلمىسا ئۇنىڭ نامزى توغرا بولمايدۇ. يەنى ئۇ ئادەمنىڭ نامازنىڭ قازاسىنى قىلشى توغرا بولمايدۇ، بەلكى ئۇ ئادەم ئۈچۈن نامازنىڭ قازاسىنى قىلش يولغا قويۇلمىغان، بۇ قاراشنىشەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ شەرھۇل مۇمتىئ ناملىق ئەسەرنىڭ 2-تومى 89-بىتىدە بايان قىلغان. شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھمۇ يۇقىرىقى قاراشنى كۈچلاندۇرغان. ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ ئۆزىنىڭ: "ئەلئىختىيارات" ناملىق ئەسىرى 34-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "نامازنى قەستەن قازا قىلغان كىشىنىڭ، ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋاتقان نامازنىڭ قازاسىنى قىلشى يولغا قويۇلمىغان. ئۇنىڭ قازاسىنى قىلسىمۇ توغرا بولمايدۇ، بەلكى ئۇ كىشى نەپلە نامازلارنى كۆپ ئوقۇشى كېرەك. بۇ بىر قىسىم سەلەپ ئالىملىرىنىڭ قارىشىدۇر".

يېڭى زامانىدىكى ئالىملاردىن شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىين رەھىمەھۇللاھمۇ "شەرھۇل مۇمتىئ" ناملىق ئەسەر 2-توم 89-بەتتە بۇ قاراشنى كۈچلاندۇرۇپ، بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ھەدىسى بىلەن دەللىللىگەن: كىمكى بىز بۇيرۇمىغان ئىشنى قىلسىكەن ئۇ كىشىنىڭ ئىشى رەت قىلىنىدۇ. [بىرلىككە كەلگەن ھەدىس].

سىز نامازنى ئۆز ۋاقتىدا ئادا قىلىشقا تىرىشىڭ، سەۋەبسىز نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىشتىن ھەزەر قىلىڭ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا تەرجىمىسى:شۈبھىسىزكى، نامازمۇمىنلەرگە ۋاقتى بەلگىلەنگەن پەرز قىلىندى. [سۈرە نىسا 103-ئايەت].

تەۋبە قىلىش مەسىلىسى توغرىسىدا تور سەھىپىمىزدىكى 14289 ـ نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدا تەپسىلى مەلۇماتقا ئىگە بولالايسىز.

غەيرى مۇسۇلمانلارنىڭ بوغۇزلىغان مالىرى توغرىسىدىكى سوئالىڭىزنىڭ جاۋابىنى 10339 ـ نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدىن تاپالايسىز.

دېڭىز مەھسۇلاتلىرى توغرىسىدا: دېڭىز مەھسۇلاتلىرىنىڭ ھەممىسى ھالال بولۇپ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ تەرجىمىسى: سىلەرنىڭ ۋە يولۇچىلارنىڭ مەنپەئەتلىنىشى ئۈچۈن سىلەرگە دېڭىز ھايۋانلىرى، دېڭىزدىن چىقىدىغان بېمەكلىكلەر ھالال قىلىندى. [سۈرە مائىدە 96-ئايەت].

ئاللاھ تائالادىن، سىزنى ئەرەب تىلىنى ئۆگۈنۈشكە، دىننى تولۇق چۈشىنىشكە، ياخشى ئەمەللەرنى كۆپلەپ قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلىشىنى سورايمىز. ئاللاھ تائالا ھەممىگە قادىردۇر.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.